

Seat No. : _____

TB-125

M.A. Sem.-IV

April-2013

Economics (509 E)

(Labour Economics)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : પ્રશ્નનો નંબર પ્રશ્નપત્ર પ્રમાણે લખવો.

1. શ્રમનો અર્થ જણાવી, તેની ઉપયોગિતા ભારતના સંદર્ભમાં સમજાવો. 14
અથવા
(અ) ભારતમાં શ્રમિકોના પ્રશ્નો. 7
(બ) ભારતમાં શ્રમ નીતિ. 7
2. ભારતમાં ઔદ્યોગિક શ્રમિકોના મુખ્ય લક્ષણોની ચર્ચા કરો. 14
અથવા
(અ) ભારતીય શ્રમ બજાર પર ટેકનોલોજીની અસર. 7
(બ) દ્વિતીય રાષ્ટ્રીય શ્રમ આયોગની ભલામણો. 7
3. ભારતમાં વેતન તફાવતો માટેના જવાબદાર કારણો ચર્ચો. 14
અથવા
(અ) ભારતની વેતનનીતિની ટીકાત્મક સમીક્ષા કરો. 7
(બ) ન્યૂનતમ વેતન, યોગ્ય વેતન અને જીવન ધોરણ વેતનનો ખ્યાલ સમજાવો. 7
4. સંચાલનમાં શ્રમિકોની ભાગીદારીના મોડેલ સવિસ્તાર સમજાવો. 14
અથવા
(અ) સંચાલનમાં શ્રમિકોની ભાગીદારીનો ખ્યાલ. 7
(બ) સામૂહિક સૌદાગીરીનું સ્વરૂપ અને હેતુઓ. 7
5. નીચે આપેલ પ્રશ્ન માટે સાચો જવાબ પસંદ કરી, તેનો માત્ર નંબર (a, b, c અથવા d) તમારી ઉત્તરવહીમાં લખવો. 14
(1) શ્રમિકોના પ્રશ્નો માટે જવાબદાર પરિબળો છે
(a) શ્રમ બજાર (b) ઉદ્યોગના ઉત્પાદનનું વિતરણ
(c) માનસિક પરિબળો (d) ઉપરના બધાજ
(2) નીચે આપેલ અભ્યાસક્ષેત્રોમાંથી શ્રમના અર્થશાસ્ત્રની સૂચિમાં શું નાખી શકાય ?
(a) મજૂર સંગઠનો
(b) શ્રમિકોના પ્રશ્નો
(c) સમાજમાં શ્રમિકોનો હોદ્દો અને સ્થિતિ
(d) ઉપરના બધાજ

- (3) દેશમાં ઔદ્યોગિક પ્રવૃત્તિના વેગ સાથે શ્રમિકોના પ્રશ્નોનું કદ સામાન્ય રીતે _____.
- (a) ઘટે છે (b) વધે છે
(c) ઝડપથી ઘટે છે (d) કોઈ અસર નથી થતી
- (4) શ્રમના સ્થળાંતરના કયા કારણો છે ?
- (a) વસ્તીનું દબાણ
(b) સંયુક્ત કુટુંબ વ્યવસ્થા
(c) ખેત મજૂર વર્ગમાં ધીમી ગતિથી વધારો
(d) ઉપરના બધાજ
- (5) નીચે આપેલ સિદ્ધાંતોમાંથી કયો વેતનનો પ્રશિષ્ટ સિદ્ધાંત નથી ?
- (a) વેતનનો જીવનનિર્વાહનો સિદ્ધાંત (b) જીવન ધોરણનો સિદ્ધાંત
(c) વેતન ભંડોળનો સિદ્ધાંત (d) સીમાંત ઉત્પાદકતાનો સિદ્ધાંત
- (6) 20 પોઈન્ટના પ્રોગ્રામની પ્રધાનમંત્રી દ્વારા કયા વર્ષમાં ઘોષણા કરવામાં આવી હતી ?
- (a) 1982 (b) 1983
(c) 1984 (d) 1981
- (7) નીચે દર્શાવેલમાંથી કયા સિદ્ધાંત વેતનના પ્રશિષ્ટ સિદ્ધાંત છે ?
- (a) સીમાંત ઉત્પાદકતાનો સિદ્ધાંત (b) વેતનનો વાટાઘાટનો સિદ્ધાંત
(c) તૌસીગનો વેતનનો સિદ્ધાંત (d) ઉપરના એકપણ નહીં
- (8) વેતન ભંડોળનો સિદ્ધાંત કોના નામ સાથે સંકળાયેલા છે ?
- (a) રીકાર્ડો (b) જે.એસ. મીલ
(c) એડમ સ્મિથ (d) વોકર
- (9) નીચે દર્શાવેલમાંથી વ્યાવસાયિક વેતન તફાવતોના હેતુઓ કયા છે ?
- (a) વધારે મહેતન માંગી લે તેવા વ્યવસાયો કરવા પ્રેરિત કરે છે.
(b) યુવાનોને પ્રોત્સાહનો પૂરા પાડે છે.
(c) તે શ્રમિકોના સામાજિક હોદ્દાનું નિર્ધારણ કરવાના રૂપમાં સામાજિક વિધેયનું કામ કરે છે.
(d) ઉપરના બધાજ
- (10) વૈશ્વિકરણ દ્વારા કોનું જીવન ધોરણ ઉચું થવા પામ્યું છે ?
- (a) સુખી-સમૃદ્ધ ઉપભોક્તાઓનું (b) નબળા ઉપભોક્તાઓનું
(c) મોટા ઉત્પાદકોનું (d) નાના ઉત્પાદકોનું
- (11) ન્યાયી વૈશ્વિકરણ એટલે કે
- (a) બધા માટે ન્યાયી તકો (b) સર્વ માટે વ્યાજબી લાભો
(c) નાના ઉત્પાદકોને વધારે ટેકો (d) ઉપરના બધાજ
- (12) જ્યારે સામૂહિક સૌદાગીરી દ્વારા કોઈ સમજૂતી પર ના પહોંચાય, ત્યારે યૂનીયન શું કરે છે ?
- (a) હડતાલ બોલાવવી
(b) તાળાબંધી કરવી
(c) વાટાઘાટ વખતે દ્રોહી શ્રમિકો ભાડે રાખે છે.
(d) શ્રમિકોને જાતે જ પ્રબંધકો સાથે મળીને પ્રયત્નો કરવા દે છે.
- (13) સામૂહિક સૌદાગીરીનો વિચાર કોણે રજૂ કર્યો ?
- (a) ફ્રેંક તાનેનબોમ (b) બીટ્રીસ વેબ
(c) આર.એફ. હોકસી (d) ગાંધીજી
- (14) જોઈન્ટ મેનેજમેન્ટ કાઉન્સિલની રચના કરવાથી કયા મહત્વના લાભ મળે છે ?
- (a) સારા ઔદ્યોગિક સંબંધો (b) વધારે સ્થિર શ્રમ વર્ગ
(c) ઉત્પાદકતામાં વધારો (d) ઉપરના બધાજ

Seat No. : _____

TB-125

M.A. Sem.-IV

April-2013

Economics (509 E) (Labour Economics)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instruction : Write the no. of the question as per the question paper.

1. Giving the meaning of labour, explain the significance of labour in India. 14
OR
 - (a) Labour problems in India. 7
 - (b) Labour policy in India. 7
2. Discuss the main characteristics of industrial labour in India. 14
OR
 - (a) Impact of technology on Indian labour market. 7
 - (b) Recommendations of Second National Commission on Labour. 7
3. Discuss the factors responsible for wage differentials in India. 14
OR
 - (a) Give a critical review of wage policy in India. 7
 - (b) Explain the concept of minimum wage, fair wage and living wage. 7
4. Explain in detail models of workers participation in management. 14
OR
 - (a) Concept of worker's participation in management. 7
 - (b) Nature and objectives of collective bargaining. 7
5. Choose the right answer for your question and write only the number i.e. (a, b, c or d) in your answer sheet. 14
 - (1) Factors which give rise to labour problems are :
 - (a) Labour market (b) Distribution of the product of industry
 - (c) Psychological factors (d) All the above
 - (2) Which of the following areas of study may be listed under the purview of labour economics ?
 - (a) Trade unionism
 - (b) Labour's problems
 - (c) Labour's status and position in the society
 - (d) All the above

- (3) The magnitude of labour problems usually _____ with the tempo of industrial activity in a country.
- (a) decreases (b) increases
(c) decreases at a faster rate (d) does not have any effect
- (4) The causes of migration of labour are :
- (a) Pressure of population
(b) Joint family system
(c) Gradual increase in the class of agricultural labourers
(d) All the above
- (5) Which of the following is not the classical theory of wages ?
- (a) Subsistence Theory of Wages (b) The Standard of Living Theory
(c) Wage Fund Theory (d) Marginal Productivity Theory
- (6) 20 point programme was announced by Prime Minister in _____.
- (a) 1982 (b) 1983
(c) 1984 (d) 1981
- (7) Which of the following is the classical theory of wages ?
- (a) Marginal Productivity Theory (b) The Bargaining Theory of Wages
(c) Taussig's Theory of Wages (d) None of the above
- (8) The Wages Fund Theory is associated with the name of
- (a) Ricardo (b) J.S. Mill
(c) Adam Smith (d) Walker
- (9) Which of the following are the objects of occupational wage differentials ?
- (a) They induce workers to undertake more demanding jobs.
(b) They provide incentives to young persons.
(c) They perform social function by way of determining social status of workers.
(d) All of these.
- (10) Globalization has led to higher standard of living of
- (a) Well-off consumers (b) Poor consumers
(c) Big producers (d) Small producers
- (11) Fair globalization would mean
- (a) Fair opportunities for all (b) Fair benefits for all
(c) More support to small producers (d) All the above
- (12) When no agreement can be reached through collective bargaining, union may
- (a) call a strike
(b) do a lockout
(c) hire rebel labourers while they negotiate
(d) let workers try to work it out with management
- (13) The term collective bargaining has been coined by
- (a) Frank Tannenbaum (b) Beatrice Webb
(c) R.F. Hoxie (d) Gandhiji
- (14) Important benefits accruing from the formation of Joint Management Council are
- (a) better industrial relations (b) a more stable labour force
(c) increased productivity (d) all of these